

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 12ον - ΑΡΙΘΜ. 262

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1981

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

- Ἡ 6η διμερῆς θεολογικὴ συνάντησις ἐμπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας 2
- Συνάντησις Ὁρθοδόξων καὶ Προτεσταντῶν εἰς Γαλλίαν 4
- Εἰδήσεις ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀμερικῆς. 6
- Εἰδήσεις ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας 7
- Νέος Ἐπίσκοπος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην 8
- Ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστίνου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Σερβίας 8
- Ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας 9
- Μόναχον : ἀπόψεις Ὁρθοδόξων θεολόγων ἐπὶ τῶν προοπτικῶν ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς 9
- Σαμπεζύ : 4η τακτικὴ συνεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων-Ρωμαιοκαθολικῶν διὰ τὴν Ἑλβετίαν 12

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- Νέαι ἐκδόσεις 13

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΕΛΕΓΡ. ORTHODOXIA-GENÈVE * ΤΕΛ. (022) 58 16 29 * 37, CHEMIN DE CHAMBÉSÉY, 1292 CHAMBÉSÉY-GENÈVE, SUISSE

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιδιώκει νὰ ἐνημερώνη τοὺς ἀναγνώστας τῆς περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευομένας εἰδήσεις. Ἐπιτρέπεται ἢ ἀναδημοσίευσις τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μὲ ἀπλὴν ἔνδειξιν τῆς προελεύσεως.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

- Η 6η διμερής θεολογική συνάντησις εκπροσώπων του Οίκουμενικού Πατριαρχείου και της Εύαγγελικής Έκκλησίας της Γερμανίας.

Άπό 2 έως 6 Οκτωβρίου 1981 έπραγματοποιήθη εις Detmond Δυτικής Γερμανίας η 6η διμερής θεολογική συνάντησις μεταξύ εκπροσώπων του Οίκουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και της Εύαγγελικής Έκκλησίας της Γερμανίας. Η συνάντησις έτέλει υπό τήν προεδρίαν του Σεβ. Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Αύγουστίνου και του Προέδρου του Γραφείου Έξωτερικών Έκκλησιαστικών Υποθέσεων της Εύαγγελικής Έκκλησίας της Γερμανίας Δρος Heinz Joachim Held. Τό κεντρικόν θέμα της συναντήσεως ("Εύαγγέλιον και Έκκλησία") άνεπτύχθη εις σειράν τριών διαλέξεων έκατέρωθεν. Ως διευκρινίζει τό έπ'εύκαιρία της συναντήσεως έκδοθέν Άνακοινωθέν, "τό θέμα ειχε προταθῆ κατά τήν προηγουμένην συνάντησιν εις Βόννην τό 1978, δεδομένου ότι και αι δύο πλευραι ειχον άχθῆ εις τήν πεποίθησιν ότι τό θέμα της Βόννης, "Εύχαριστία και ίερωσύνη", καθίστα άναγκαίαν τήν έμβάθυνσιν του θέματος "Εύαγγέλιον και Έκκλησία". Τό Άνακοινωθέν συνεχίζει :

"Είς τας γενομένας διαλέξεις και άλλας συμβολάς εις τήν συζήτησιν οι έκπρόσωποι του Οίκουμενικού Πατριαρχείου υπεγράμμισαν ιδιαιτέρως, ότι η Έκκλησία άποτελει τόσον τήν προϋπόθεσιν κηρύξεως του Εύαγγελίου, όσον και τήν κιβωτόν διά τήν φύλαξιν του άπαξ κηρυχθέντος, πάντοτε όμως έκ νέου κηρυκτέου Εύαγγελίου. Περαιτέρω δέ άνέπτυξαν τήν άνθρωπολογικήν και τήν έσχατολογικήν διάστασιν της κηρύξεως του Εύαγγελίου εις τήν Έκκλησίαν. Επί πλέον, έξέφρασαν τήν άποψιν, ότι η Όρθόδοξος Έκκλησία ζῆ τήν παράδοσιν ως ψαλλομένην, κυρίως, και ως βιουμένην πραγματικότητα, εις τά πλαίσια δέ ταύτης και η όρθόδοξος θεολογία έκπληροῖ τήν άποστολήν της ως προς τήν διατήρησιν άνοθεύτου του Εύαγγελίου έν τῇ Έκκλησίᾳ.

Η άντιπροσωπεία της Εύαγγελικής Έκκλησίας της Γερμανίας υπεγράμμισεν, ότι ο Ιησοῦς Χριστός είναι τό θεμέλιον τόσον της Έκκλησίας όσον και της άναγγελίας του Εύαγγελίου. Συμφώνως προς τήν υπό του Άποστόλου Παύλου κληροδοτηθεῖσαν έντολήν (ως αύτη δια-

τυποῦται εἰς τό 20όν κεφάλαιον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων), τό Εὐαγγέλιον διατηρεῖται ἀλώβητον εἰς τήν παράδοσιν τῆς ἀπαραχαράκτου διδασκαλίας τῶν Ἀποστόλων καί εἰς τόν ἀντίστοιχον ἐκκλησιαστικόν τρόπον ζωῆς. Ἡ εὐαγγελική ἀντιπροσωπεία ἐτόνισεν, ὅτι τό Εὐαγγέλιον κέντηται ἐπί πλέον, ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας, καί μίαν κριτικὴν διάστασιν καί ἀποστολήν, τοῦτο δέ διότι μόνον οὕτως εἶναι δυνατόν νά ὑποστηριχθῆ σοβαρῶς ὅτι ὁ Χριστός ἀποτελεῖ ἀρχήν καί περιεχόμενον τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἀμφότερα τά μέρη ἐξέφρασαν τήν πεποίθησιν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ καθαγιασμένος λαός τοῦ Θεοῦ, τό δημιούργημα καί ἡ περιουσία του. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό ὄχυρόν τοῦ Εὐαγγελίου, κηρυσσομένου ἐντός αὐτῆς διὰ τοῦ λόγου καί τῶν μυστηρίων.

Κατά τήν συζήτησιν κατέστη φανερόν, ὅτι οἱ τοπικοί οὗτοι διάλογοι δύνανται νά ἀποτελέσουν συμβολήν εἰς τόν πανορθόδοξον - πανλουθηρανικόν διάλογον καί ὅτι συνιστοῦν σοβαρόν βῆμα πρὸς τήν κατεύθυνσιν τῆς ὑφ' ὄλων ἐπιθυμητῆς χριστιανικῆς ἐνότητας. Ἐχομεν ἀμφότεροι συνείδησιν τοῦ γεγονότος ὅτι εἴμεθα ἀνοικτοί ὡς πρὸς τόν σκοπὸν αὐτόν καί δυνάμεθα νά διαισθανθῶμεν τό ἄνοιγμα τοῦτο καί εἰς τὰς συζητήσεις μας.

Κατά τὰς ἡμέρας τῶν ἐργασιῶν οἱ συμμετέχοντες εἰς τόν διάλογον ἐλάμβανον μέρος ἐκατέρωθεν εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ἄλλου μέρους τελουμένας λατρευτικὰς ἀκολουθίας. Ἡ πεῖρα ἔδειξεν ὅτι ἡ κοινωνία αὕτη εἰς τήν προσευχὴν ἀποτελεῖ οὐσιῶδες μέρος τῶν διαλόγων τοῦ εἴδους αὐτοῦ. Ὁ διάλογός μας ἐπλουτίσθη δι' ἐπισκέψεων εἰς διαφόρους μετερρυθμισμένας, λουθηρανικὰς καί ἑλληνορθόδοξους κοινότητας καί διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰς ἱεράς των ἀκολουθίας. Εἰς τήν φιλοξενίαν μιᾶς ὀρθοδόξου καί μιᾶς εὐαγγελικῆς κοινότητος δυνάμεθα νά βιώσωμεν τήν κοινωνίαν τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία μᾶς ἐνισχύει εἰς τήν θέλησίν μας νά συνεχίσωμεν τόν διάλογον τῆς πίστεως".

Ἐπενθυμίζεται, ὅτι αἱ διμερεῖς αὗται συναντήσεις Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας ἤρχισαν τό 1969 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεως ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας ταύτης εἰς Φανάριον, ἐσυνεχίσθησαν δέ ἔκτοτε εἰς Arnoldsheim, Chambésy, Friedwald καί Bonn-Beuel. Ἀπό ὀρθοδόξου πλευρᾶς, εἰς τήν

συνάντησιν τοῦ Detmond συμμετέσχον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἐλισγιού κ. Ἰωάννης ("Ἡ Ἐκκλησία ὡς κιβωτός διαφυλάξεως τοῦ Εὐαγγελίου"), ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Pittsburg κ. Μάξιμος (Ἀγιωργούσης), ὅστις, μὴ δυνηθεὶς νὰ παραστή, ἀπέστειλε τὴν ἀνακοίνωσίν του ἔχουσαν ὡς θέμα "Ἡ Ἐκκλησία ὡς προϋπόθεσις διὰ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ Εὐαγγελίου" καὶ ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Ἀλέξιος Κνιαζεφφ, Κοσμήτωρ τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἁγίου Σεργίου Παρισίων ("Αἱ ἀνθρωπολογικαὶ καὶ ἐσχατολογικαὶ διαστάσεις τῆς ἀναγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν"), ἀνακοίνωσις ἀναγνωσθεῖσα, κωλυθέντος τοῦ συντάκτου της, ὑπὸ τοῦ π. Γεωργίου Bergue ἐκ Παρισίων. Παρέστησαν ἐπίσης, πλὴν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Αὐγουστίνου, οἱ Σεβ. Μητροπολίται Σηλυβρίας κ. Αἰμιλιανός καὶ Τρανουπόλεως κ. Δαμασκηνός, ὡς καὶ οἱ Ἐλλογιμ. Καθηγηταὶ κ.κ. Β. Ἀναγνωστόπουλος καὶ Θ. Νικολάου.

Ἀπὸ εὐαγγελικῆς πλευρᾶς ἔλαβον μέρος, πλὴν τοῦ προεδρεύοντος Ἐπισκόπου κ. Held (ὁμιλήσαντος ἐπὶ τῆς "διαφυλάξεως τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συμφώνως πρὸς τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου κατὰ τὸ 20ὸν κεφάλαιον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων"), ὁ Δρ Theodor Schober ("Ἡ συνάθροισις τῶν πιστῶν διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν μυστηρίων καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν μέχρις ἐσχάτων τῆς γῆς - ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν Αὐγουσταίαν ὁμολογίαν") καὶ ὁ Δρ Hans Geisser (Ζυρίχη, "Ἰησοῦς-Χριστός, τὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου").

Ὅμιλῶν κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Αὐγουστίνος ἐχαρακτήρισε τὸν θεολογικὸν τοῦτον διάλογον μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ὡς μέλλοντα νὰ ἔχη θετικὰς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν τοπικῶν κοινοτήτων ὡς καὶ ἐπὶ τῶν σχέσεων ἐν γένει μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

- Συνάντησις Ὀρθοδόξων καὶ Προτεσταντῶν εἰς Γαλλίαν.

Ὡς ἀνήγγειλεν εἰς προηγούμενον (ἀριθμ. 259) τεύχος της ἡ "Ἐπίσκεψις", κατόπιν πρωτοβουλίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Μελετίου, ἐνεργοῦντος ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ὡς Προέδρου τῆς Διορθόδοξου Ἐπιτροπῆς Ἐπισκόπων Γαλλίας, ἐν συνεργασίᾳ πρὸς τὴν Προτεσταντικὴν Ὁμοσπονδίαν Γαλλίας, τὴν 15ην Ὀκτωβρίου τρ.ἔ. ἐπρα-

γματοποιήθη εἰς Chatenay-Malabry πλησίον τῶν Παρισίων συνάντησις, κατά τήν διάρκειαν τῆς ὁποίας, διά πρώτην φοράν ἐπισημως, ἐκπρόσωποι τῶν ἐν Γαλλίᾳ Ὀρθοδόξων καί Προτεσταντῶν ἐξήτασαν τούς τομεῖς συνεργασίας μεταξύ των καί ἐζήτησαν ὅπως ἡ συνεργασία αὐτή καταστή στενοτέρα εἰς τά κάτωθι σημεῖα : θεολογικός στοχασμός καί διδασκαλία, ἰδίως εἰς τό ἐπίπεδον τοῦ Ἰνστιτούτου Ἁγίου Σεργίου καί τῶν προτεσταντικῶν θεολογικῶν Σχολῶν· εὐαγγελική μαρτυρία εἰς τό ραδιόφωνον καί τήν τηλεόρασιν· ἀμοιβαία πληροφόρησις καί ἀνάπτυξις σχέσεων μεταξύ τῶν τοπικῶν κοινοτήτων. Κατά τήν συνάντησιν, τήν κεντρικήν εἰσήγησιν εἶχεν ἀναλάβει ὁ Πανοσιολ. Καθηγητής Ion Bria, ὁ ὁποῖος παρουσίασεν ἀνακοίνωσιν ἐπί τοῦ θέματος : "Ἡ ἱεραποστολική σημασία τῆς Εὐχαριστίας". Ἐκ μέρους τῶν Ὀρθοδόξων παρέστησαν, μεταξύ ἄλλων : ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Μελέτιος, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος τῆς (ρωσσικῆς) Ἀρχιεπισκοπῆς Δυτικῆς Εὐρώπης κ. Γεώργιος, οἱ Θεοφιλ. Ἐπίσκοποι Ἱερεμίας, Ἀδριανός καί Γαβριήλ, ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος π. Ἀλέξιος Kniazeff, οἱ Αἰδεσιμολ. Κύριλλος Ἀργέντης, Boris Bobrinskoy, Jean Renneteau, ὁ Ἑλλογιμ. Καθηγητής κ. Κωνσταντῖνος Andronikoff κ.ἄ. Κατωτέρω δημοσιεύομεν ἀπόσπασμα τῆς προσφωνήσεως πρός τούς συμμετασχόντας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Μελετίου :

"Δι' ἡμᾶς τούς Ὀρθοδόξους, ὁ διάλογος μέ τήν Ρωμαιοκαθολικήν Ἐκκλησίαν συνεπάγεται ἀναγκάως καί τόν διάλογον μέ τάς Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας καί ἀντιστρόφως. Ἐλέχθη ἐπανειλημμένως ὅτι τό σχῆμα τοῦ 16ου αἰῶνος δέν θά εἶχεν ἀναμφιβόλως προκύψει ἂν δέν εἶχε προηγηθῆ, κατά τόν Μεσαίωνα, ὁ χωρισμός τῆς χριστιανικῆς Δύσεως καί τῆς χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, χωρισμός ὁ ὁποῖος πρός στιγμὴν ἐσκότισε, εἰς τήν λατινικήν Ἐκκλησίαν, τήν ἐκκλησιολογίαν τῆς κοινωνίας δημιουργήσας μίαν πνευματολογίαν πλήρως συνυφασμένην πρός τήν χριστολογίαν. Εὐχόμεθα νά συναντήσωμεν τόν Δυτικόν Χριστιανισμόν εἰς τό σύνολόν του καί, ἕως, ἐφ' ὅσον ἐπιτύχωμεν νά ἐννοήσωμεν τήν βαθυτέραν προβληματικήν του, νά φθάσωμεν μέχρι τοῦ σημείου νά ἐνισχύσωμεν, ἐκ παραλλήλου πρός τήν προσέγγισιν ὄλων τῶν χριστιανῶν, καί τήν ἀμοιβαίαν συγχώνευσιν τῆς Ρώμης μετά τῆς Μεταρρυθμίσεώς της.

Δέν ἀγνοῶ τάς δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι μεγάλαι μεταξύ Προτεσταντῶν καί Ὀρθοδόξων καί, πρωτίστως, εἰς τό πολιτιστικόν καί ψυχολογικόν ἐπίπεδον. Θά ἔλεγα : σχεδόν εἰς τό ἐπίπεδον τοῦ λεξιλογίου. Οἱ Ὀρθόδοξοι θέτουν τόν τόνον ἐπί τῆς μυστηριακῆς καί ἐσχατολογικῆς διαστάσεως τῆς Ἐκκλησίας καί φοβοῦνται ὅτι οἱ Προτεστάνται παραμερίζουν τήν διάστασιν αὐτήν πρός ὄφελος μονοπλευροῦ κάποτε πολιτικῆς των στρατεύσεως. Οἱ Προτεστάνται ἐκπλήσσονται ἀπό τόν ἱεροπρεπῆ χαρακτήρα, τήν παραδοσιοκρατίαν καί τήν αὐτοῦκα-

νοποιήσιν τῶν Ὀρθόδοξων, ἀπό τὰς δυσκολίας των νά συλλάβουν τὰ προβλήματα πού ἔθεσεν ἡ Μεταρρύθμισις. Ὅλα δέ αὐτά ἀποκρυσταλλώνονται εἰς τήν ὀδυνηράν δυσκολίαν πρὸς μυστηριακὴν κοινωनीαν. Ἐλοιπόν, φίλοι μου! Ἐνα ἀπό τὰ ἔργα πού θά πρέπει νά ἀναλάβωμεν ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι καί οἱ Προτεστάνται τῆς Γαλλίας, οἱ ὅποιοι συχνά γνωρίζομεθα προσωπικῶς καί δυνάμεθα νά ὀμιλῶμεν τήν ἰδίαν γλῶσσαν, εἶναι νά ἀντιμετωπίσωμεν μέ διαύγειαν καί ἐντιμότητα τὰς δυσκολίας αὐτάς διὰ νά τὰς ὑπερβῶμεν καί νά ἐντοπίσωμεν τὰ ἀληθινά θεολογικά προβλήματα : ἐκεῖνα δηλαδή τὰ ὅποια ἀφοροῦν εἰς τήν ζωὴν καί ὄχι εἰς τὰ διαφορετικὰ συστήματα διανοητικῶν σχημάτων (...)"

- Εἰδήσεις ἀπό τήν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀμερικῆς.

Συνήλθον, ἀπό 15 ἕως 17 Ὀκτωβρίου τρ.ἔ., εἰς Νέαν Ὑόρκην ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων καί τό Ἀρχιεπισκοπικόν Συμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καί Νοτίου Ἀμερικῆς ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου. Εἰδικώτερον, τό Ἀρχιεπισκοπικόν Συμβούλιον ἐνημερώθη περί τῆς πορείας τῶν προετοιμασιῶν διὰ τήν σύγκλησιν τῆς 26ης κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, ἡ ὁποία θά συνέλθῃ εἰς Ἅγιον Φραγκίσκον ἀπό 1 ἕως 8 Ἰουλίου 1982.

Ἐκ τῶν οἰκουμενικῶν, ἀφ' ἑτέρου, καί λοιπῶν πνευματικῶν ἐκδηλώσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπραγματοποιήθησαν προσφάτως εἰς τόν χῶρον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἀναφέρομεν : τήν κατά τόν παρελθόντα Ἰούλιον εἰς τήν θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τοῦ Brookline ὀργανωθεῖσαν τρίτην κατά σειράν συνάντησιν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπὶ τῆς "ὀρθόδοξου πνευματικῆς ζωῆς καί ἀνανεώσεως", τῆς ὁποίας, ἐφέτος, τό θέμα ἦτο : "Διακονεῖν ἐν Χριστῷ". Τῶν ἐργασιῶν προΐστατο ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Pittsburg κ. Μάξιμος. Ὀμίλησαν, μεταξύ ἄλλων, ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ζήλων κ. Κάλλιστος, οἱ Πανοσιολ. Καθηγηταί Θεόδωρος Στυλιανόπουλος (θεολογικὴ Σχολὴ Τιμίου Σταυροῦ) καί Θωμᾶς Ηορκο (Σεμινάριον Ἁγίου Βλαδιμήρου).

Εἰς Pittsburg, ἐξ ἄλλου, ἀπό 23 ἕως 25 Σεπτεμβρίου τρ.ἔ., ἐπραγματοποιήθη ἡ τακτικὴ ἐτησία θεολογικὴ συνάντησις Ὀρθόδοξων καί Ἀγγλικανῶν (Ἐπισκοπελιανῶν) ἐν Η.Π.Α., ἡ ὁποία συνεζήτησεν ἐπὶ δύο, κυρίως, εἰσηγήσεων : "Ἱστορία, παράδοσις καί ἐμπειρία" καί "Σύγχρονος λειτουργικὴ μεταρρύθμισις". Οἱ Ἀγγλικανοὶ σύνεδροι,

ἐνῶ συνεφώνησαν πρὸς τοὺς Ὀρθόδοξους ἐπὶ τοῦ ἀμετακινήτου τῆς παραδοθείσης πίστεως, ἐξέφρασαν ἐλαστικωτέρας ἀπόψεις ἐπὶ τῆς δυνατότητος μεταρρυθμίσεως, συμφώνως πρὸς τὰς μεταβαλλομένας κατὰ ἐποχὰς ἀντιλήψεις, τῆς λειτουργικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς Garrison Νέας Ὑόρκης, τέλος, συνήλθον ἀπὸ 1 ἕως 3 Ὀκτωβρίου τρ.ἔ. διὰ τὴν φθινοπωρινὴν των συνάντησιν Ὀρθόδοξοι καὶ Ρωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι, οἱ ὅποιοι ἐξήτασαν θέματα, κυρίως, ἐκκλησιολογίας. Ὁ Ὀρθόδοξος θεολόγος Δρ. Γεώργιος Μπεμπῆς ἀνέπτυξε τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν περὶ τοῦ ἱερέως ὡς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ, συμμετέχοντος εἰς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα αὐτοῦ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ρωμαιοκαθολικὴν ἀποψιν τονίζουσαν κυρίως τὸν νομικὸν δεσμόν τοῦ ἱερέως ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ π. Ρόμπερτ Στεφανόπουλος ἀνέλυσε τὴν περὶ Τριάδος ὀρθόδοξον ἀντίληψιν καὶ τὰς ἐκκλησιολογικὰς τῆς ἐπιπτώσεις. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω, εἰς τὴν συνάντησιν ἔλαβον μέρος, ἀπὸ ὀρθόδοξου πλευρᾶς, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος καὶ ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Pittsburg κ. Μάξιμος. Σημειωτέον ὅτι ὁ τελευταῖος ὠρίσθη προσφάτως μέλος τῆς 18μελοῦς ἀντιπροσωπείας τῶν ἀμερικανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία θὰ μεταβῆ διὰ πρώτην φοράν εἰς Κίνα δι' ἐπίσκεψιν ἀπὸ 12 ἕως 30 Νοεμβρίου κατόπιν προσκλήσεως τοῦ χριστιανικοῦ Συμβουλίου τῆς χώρας αὐτῆς.

- Εἰδήσεις ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας.

Ἡ αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰγνάτιος ὁ Δ' ἐπραγματοποίησεν, ἀπὸ 19 Ὀκτωβρίου ἕως 2 Νοεμβρίου τρ.ἔ., ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνῶσιν, γενόμενος δεκτός, εἰς τὰς ἑδρας των, ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ποιμένος, ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Καθολικοῦ Γεωργίας κ. Ἠλία καὶ ὑπὸ τοῦ Καθολικοῦ Ἀρμενίας κ. Βασγέν.

Ὑπενθυμίζεται ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὅτι, ὡς ἀναφέρει εἰς τὸ τεῦχος αὐτοῦ τοῦ Νοεμβρίου τρ.ἔ. τὸ πληροφοριακὸν Δελτίον SOP, τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ἔχει ἤδη προβῆ εἰς μείζονα μεταρρυθμίσιν τῆς λειτουργικῆς του δομῆς, συνισταμένην εἰς τὴν παρουσίαν εἰς τὰς συνεδρίας τῆς ἐτησίας συνόδου τῆς Ἱεραρχίας αὐτοῦ (15 ἐπίσκοποι

ἐπί κεφαλῆς μητροπόλεων) τῶν 12 βοηθῶν ἐπισκόπων ὡς καί ἐμπροσώπων τοῦ κατωτέρου κλήρου, τῶν λαϊκῶν καί τῶν ὀργανισμῶν οἰκουμενικῆς φύσεως εἰς τοὺς ὁποίους μετέχει τό Πατριαρχεῖον : "Σύνδεσμος" (Ὁμοσπονδία Ὁρθοδόξου Νεολαίας ἀνά τόν κόσμον) καί Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς. Ἡ νέα αὕτη μορφή συνεδρίας τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας ἐθεμελιώθη ἐπί τῆς ἀνάγκης ὅπως ἀκούεται (ἀνευ ψήφου) καί ἡ φωνή τοῦ συνόλου τῆς Ἐκκλησίας ὡς τοῦτο συνέβαινε εἰς τήν Ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν.

- Νέος Ἐπίσκοπος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐξέλεξε τόν Ἀρχιμανδρίτην Λογγίνον, ἐφημέριον τῆς ἐνορίας τοῦ Πατριαρχείου εἰς Düsseldorf Δυτικῆς Γερμανίας Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ταύτης. Ἡ ἐνθρόνισις ἔλαβε χώραν τήν Κυριακὴν, 11 Ὀκτωβρίου τρ.ἔ., εἰς Düsseldorf κατὰ τήν διάρκειαν θείας λειτουργίας τελεσθείσης ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μίνσκ κ. Φιλαρέτου, ὑπευθύνου διὰ τὰς ἐξωτερικὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, συλλειτουργούντων μετ' αὐτοῦ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Αὐγουστίνου, τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Μελχισεδέκ, Ἐξάρχου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας εἰς Βερολῖνον, καί τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Λαυρεντίου, τῆς σερβικῆς Ἐπισκοπῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Ὁ νέος Ἐπίσκοπος διαδέχεται τόν εἰς Κύριον μεταστάντα κατὰ Μάϊον 1980 Ἀρχιεπίσκοπον Ἀλέξιον (von der Mensbrugge, ἴδε "Ἐπίσκεψις" ἀριθμ. 235).

- Ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστίνου εἰς τό Πατριαρχεῖον Σερβίας.

Ἀπό 1 ἕως 7 Ὀκτωβρίου 1981 ἡ Α.Μ. ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Ἰουστῖνος ἐπεσκέφθη ἐπισήμως τήν Α.Μ. τόν Πατριάρχην τῶν Σέρβων κ. Γερμανόν καί τό Πατριαρχεῖον Σερβίας. Συνωδεύετο ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μολδαβίας καί Σουτσεάβας κ. Θεοκτίστου, Τιμισοάρας καί Βανάτου κ. Νικολάου, ὡς καί τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Τόμων καί Κάτω Δουνάβεως κ. Ἐπιφανίου.

Κατά τὰς διεξαχθείσας συζητήσεις μεταξύ τῆς ρουμανικῆς ἀντιπροσωπείας καί τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας διεπιστώθη ἡ πλήρης συμφωνία αὐτῶν ἐπὶ θεμάτων πίστεως (θεωρουμένων ἐπὶ πανορθόδοξου ἐπιπέδου καί ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ συγχρόνου κόσμου) ὡς καί ἐπὶ θεμάτων συνεργασίας ἐν ὄψει τῆς προσεγγίσεως ὅλων τῶν ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως ἀνά τόν κόσμον.

Μία μεγαλοπρεπῆς θεία λειτουργία εἰς τόν μητροπολιτικόν Ναόν Βελιγραδίου, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ δύο Πατριάρχαι συνελειτούργησαν περιστοιχούμενοι ὑπὸ ἕξ ἀρχιερέων καί πολλῶν ἱερέων, ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τόν Μακ. Πατριάρχην Ρουμανίας ὅπως ὁμιλήσῃ ἐξαίρων τὰ χριστιανικά ἰδεώδη τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης δι' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς. Ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας ἐπεσκέφθη ἐπίσης τοὺς Ἐπισκόπους Χουμαδίας καί Ζίτσης ὡς καί τὰς μονᾶς Krouchédol καί Guerquétèque, ὅπου διατηρεῖται εἰσέτι ζωηρά ἡ μνήμη τῶν παλαιωτάτων ἱστορικῶν δεσμῶν, οἱ ὅποιοι συνδέουν τοὺς δύο ἀδελφοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς, ρουμανικόν καί σερβικόν.

- Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν πρόσφατον συνεδρίαν τῆς Ἱεραρχίας αὐτῆς, ὥρισεν ἐκ νέου τόν Σεβ. Μητροπολίτην Περιστερίου κ. Χρυσόστομον καί τόν κ. Μέγαν Φαράντον, Καθηγητὴν τῆς δογματικῆς εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὡς ἐκπροσώπους αὐτῆς εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν θεολογικοῦ διαλόγου μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου καί τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κ. Φαράντος εἶχεν ὑποβάλει παραίτησιν ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ διαλόγου τόν Ἰούνιον τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς Πάτμον καί Ρόδον, διατυπώσας κυρίως ὠρισμένους ἐνδοιασμοὺς ὡς πρὸς τὰς προϋποθέσεις ἐνάρξεως τοῦ διαλόγου τούτου μετὰ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

- Μόναχον : ἀπόψεις Ὁρθοδόξων θεολόγων ἐπὶ τῶν προοπτικῶν ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καί Ρωμαιοκαθολικῆς.

Ἀπὸ 24 ἕως 25 Ὀκτωβρίου τρ.ἔ. ἐπραγματοποιήθη εἰς Μόναχον,

πρωτοβουλία τῆς Καθολικῆς Ἀκαδημίας τῆς Βαυαρίας, θεολογικόν Συμπόσιον ἔχον ὡς θέμα : "Ὁρθόδοξοι καὶ Καθολικοὶ : διατί ἀκόμη σήμερον χωρισμένοι;" Εἰς τὸ Συμπόσιον τοῦτο ἔλαβον μέρος ὡς ὁμιληταί, ἀπὸ μὲν ὀρθοδόξου πλευρᾶς, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρανουπόλεως κ. Δαμασκηνός (Παπανδρέου) τοῦ ὁποίου, κωλυθέντος ὅπως παραστῆ, τὴν εἰσήγησιν ἀνέγνωσεν ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀρίστης κ. Βασίλειος, ὁ Καθηγητὴς κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ Καθηγητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν κ. Βλάσιος Φειδᾶς ὡς καὶ ὁ Ὑφηγητὴς κ. Ἰωάννης Παναγόπουλος. Τὴν καθολικὴν ἄποψιν διετύπωσαν, μεταξὺ ἄλλων, οἱ Καθηγηταί H.-J. Schulz, E. Suttner καὶ P. Stockmeier.

Κατωτέρω ἀναδημοσιεύομεν κύρια τινὰ σημεῖα τῶν ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων διατυπωθεισῶν ἀπόψεων.

Οὕτω, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρανουπόλεως κ. Δαμασκηνός, εἰς τὴν συμβολὴν του ἐπιγραφομένην "Ἀρχαὶ μιᾶς ὀρθοδόξου θεωρήσεως τῆς ἐνότητος ἐν τῇ ποικιλίᾳ", ἀναφερόμενος εἰς τὴν ρῆσιν τοῦ Pascal "Ἡ ποικιλία, ἡ ὁποία δέν δύναται νά ἀναχθῆ εἰς κάποιαν ἐνότητα, ἀποτελεῖ χάος· ἡ ἐνότης, ἡ ὁποία δέν συνδέεται πρὸς κάποιαν ποικιλίαν, εἶναι τυραννία", εἶπε :

"Θά ἦτο πράγματι εὐχερές δι' ἡμᾶς νά ἐπιδιώξωμεν μίαν ἐνότητα χωρὶς ποικιλίαν. Ἄλλ' ἡ ἐνότης ἐν τῇ ποικιλίᾳ καὶ ἡ ποικιλία ἐν τῇ ἐνότητι ἀποτελοῦν ἀμφότεραι γνωρίσματα πάσης ζωντανῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐκκλησίας δηλαδή ἡ ὁποία ὀφείλει νά εὐρίσκεται εἰς ὀργανικὴν σχέσιν πρὸς τὸν κόσμον καὶ πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ ἡ ὁποία, χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, δίδει εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου τὴν σάρκα τοῦ "ἔδω" καὶ τοῦ "τώρα", χωρὶς καὶ νά θύγῃ τὴν ὡς πρὸς τὰ οὐσιώδη συνέχειάν της (...)

Ὁ χριστιανικὸς κόσμος τῆς σήμερον ἀναμένει ἀπὸ ἡμᾶς σημεῖα ἐλπίδος καὶ συμφιλώσεως. Τοιοῦτο σημεῖον θά ἦτο, κατὰ τὴν γνώμην μου, μία σαφὴς συμβολή τοῦ Πάπα εἰς τὴν προβληματολογίαν τῶν κάτωθι ζητημάτων :

1. Τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ πρωτείου : ποῖα εἶναι τὰ κίνητρα, τὸ περιεχόμενον καὶ ὁ ρόλος τοῦ πρωτείου τούτου ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας;

2. Τοῦ τρόπου συμφιλώσεως τῆς ἀμέσου καὶ τακτικῆς δικαιοδοσίας ἐκάστου ἐπισκόπου ἐντὸς τῆς ἐπισκοπῆς του πρὸς τὴν - ἄμεσον καὶ τακτικὴν ἐπίσης - δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ποιμένων καὶ τῶν πιστῶν. Τὸ πρόβλημα τοῦτο καταλήγει εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ παραδόξου τῆς ὑποτάξεως δύο δικαιοδοσιῶν τῆς μιᾶς ὑπὸ τὴν ἄλλην καὶ τῆς ἀποδόσεως εἰς τὴν Ρώμην τῆς ἀληθοῦς αὐτῆς θέσεως ἐντὸς τοῦ σώματος τῶν ἐπισκόπων καὶ τῆς "κοινωνίας" τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

3. Τοῦ τρόπου συμφιλώσεως τοῦ προσωπικοῦ ἀλαθῆτου τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης πρὸς τὸ ἀλάθητον τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἡ Ἐγκύκλιος "Lumen gentium" (φῶς

τῶν ἐθνῶν, III, 23) βεβαίως, ὅτι μία οἰκουμενική σύνοδος, ἡ ὁποία θά ἦσκει ἀπόλυτον καί ἀλάθητον ἐξουσίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, θά ὑπῆρχε μόνον εἰς τήν περίπτωσιν καθ' ἣν θά ἐτύγχανε τῆς ἐγκρίσεως ἢ, τοῦλάχιστον, τῆς ἀναγνωρίσεως ἐκ μέρους τοῦ διαδόχου τοῦ Πέτρου. Ἐρωτᾶται ὁθεν εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην : πῶς θά καθίστατο δυνατόν νά συμφιλιωθῇ ἡ θέσις τοῦ Πάπα ἐντός τῆς συνόδου, καί, συγχρόνως, ἐκτός καί ὑπεράνω τῆς συνόδου;"

Ἐπισημαίνεται ἀφ' ἐτέρου ἐπί τοῦ θέματος "Ἱστορία τῶν προσπαθειῶν ἐνώσεως μετὰ τόν χωρισμόν τῶν Ἐκκλησιῶν (1054-1453)", ὁ Καθηγητής κ. Βλάσιος Φειδᾶς ὑπεστήριξε, μεταξὺ ἄλλων, καί τὰ κάτωθι :

"1. Τά ἀναθέματα τοῦ 1054, παρά τό γεγονός ὅτι ἐπεβλήθησαν χωρίς τήν τήρησιν τῆς κανονικῆς διαδικασίας, ἦτοι τῆς συγκλήσεως μεγάλης συνόδου, ἐπηρεάσαν βαθέως πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τοῦ σχίσματος μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1054-1453), διότι συνεδέθησαν μέ τās προϋφισταμένας τοῦ σχίσματος θεολογικάς (*filioque*), κανονικάς (παπικόν πρωτεῖον) καί λειτουργικάς (ἄζυμα) διαφοράς. Ἐν τούτοις, αἱ διαφοραὶ αὐταί, ἀποτελοῦν ἔκφρασιν βαθυτέρας προβληματικῆς εἰς τās σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἡ δέ προβληματική αὕτη δέν εἶναι ἄσχετος πρός τήν προοδευτικὴν ἀπό τοῦ Θ' αἰῶνος ἀπομάκρυνσιν τοῦ παπικοῦ θρόνου ἐκ τῆς κοινῆς παραδόσεως τῶν λατίνων καί ἐλλήνων πατέρων τῶν ὀκτώ πρώτων αἰώνων. Ἡ ἀπό τοῦ Θ' αἰῶνος αὐτόνομος ἀνάπτυξις τῆς θεωρίας τοῦ παπικοῦ πρωτείου, ἡ ὁποία κατέληξε, μέ τήν βοήθειαν τῆς γερμανικῆς θεολογίας, εἰς τήν ἰδέαν τῆς παγκοσμίου παπικῆς μοναρχίας τῶν μέσων τοῦ ΙΑ' αἰῶνος (Πάπας Γρηγόριος Ζ'), ἀπετέλει διὰ τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς βαθεῦαν ἐκτροπήν ἐκ τῆς ἀρχαίας κοινῆς παραδόσεως καί ἐκκλησιολογίας.

2. Ἡ Ἐκκλησία τῆς ἀνατολῆς, ἀποδίδουσα εἰς τόν παπικόν θρόνον κανονικὰ πρεσβεῦα τιμῆς μεταξὺ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων ἤδη ἀπό τοῦ Ε' αἰῶνος, οὐδέποτε ἐδέχθη τήν ὑπό τῆς θεωρίας τοῦ παπικοῦ πρωτείου ταύτισιν τοῦ πάπα πρός τήν ζῶσαν καί δρῶσαν παρουσίαν τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

3. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἤδη ἀπό τοῦ σχίσματος τοῦ 1054 διαπιστοῦμεν ἱστορικῶς ὀξυτάτην ἐκκλησιολογικὴν ἀντίθεσιν μέ ἄξονας τās δύο διαφόρους κατανοήσεις τῶν κανονικῶν δομῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πρώτη ἐθεώρει συστατικόν στοιχεῖον τῆς Ἐκκλησίας τόν παπικόν θεσμόν. Ἡ δευτέρα προέβαλλε τήν αὐτόνομον κατὰ τόπον πραγμάτωσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καί ἐξέφραζε τοῦτο διὰ τοῦ κανονικοῦ θεσμοῦ τῆς Πενταρχίας τῶν πατριαρχῶν. Ἡ διάφορος κατανόησις τῆς ἐκκλησιολογίας καί τῶν κανονικῶν δομῶν τῆς Ἐκκλησίας ὠδήγει ἀναποφεύκτως καί εἰς διάφορον κατανόησιν καί τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πρώτη ἐθεώρει ταύτην δυνατὴν διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς κοινωνίας μέ τόν πάπαν, ἡ δευτέρα διὰ τῆς συνοδικῆς διαπιστώσεως τῆς ταυτότητος τῆς βιουμένης ὑφ' ἐκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐν Χριστῷ ἐμπειρίας. Οὕτω καί ἡ ἔναντι τῆς αὐθεντίας τοῦ συνοδικοῦ θεσμοῦ θέσις ὑπῆρξε διάφορος. Ἡ πρώτη ἐθεώρει τήν οἰκουμενικὴν σύνοδον ὄργανον ἐκφράσεως τῆς κοινωνίας τοῦ σώματος τῶν ἐπισκόπων μετὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, τοῦ πάπα, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἢ καί ἐν διαφωνίᾳ τούτου δέν ὑπῆρχεν οἰκουμενική σύνοδος. Ἡ δευτέρα ἐθεώρει τήν οἰκουμενικὴν σύνοδον φανέρωσιν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, διὰ τῆς ἐν αὐτῇ ὑπό τῶν ἐπισκόπων παραστατικῆς ἐκπροσωπήσεως πᾶσων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

4. Εὐνόητον λοιπόν ὅτι καί ὁ θεολογικός διάλογος ὑπό τοιαύτην ἐκκλησιολογικὴν ἀντίθεσιν ἦτο ἀδύνατος, διό καί αἱ ἐνωτικαὶ ἀπόπειραι μετὰ τό σχῆμα τοῦ 1054 οὐδεμίαν εἶχον ἀπήχησιν εἰς τήν ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς προέτεινε παγίως τήν τήρησιν κανονικῆς

διαδικασίας διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος, ἦτοι, ἢ τὴν ἀποστολὴν ὑπὸ τοῦ πάπα Συνοδικῆς Ἐπιστολῆς με' ὀρθόδοξον ὁμολογίαν πίστεως (ἄνευ τοῦ *filioque*) πρὸς πάντας τοὺς πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς ἢ τὴν σύγκλησιν οἰκουμενικῆς συνόδου διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν διαφορῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχαίας κοινῆς παραδόσεως. Ὁ πάπας ἀντιθέτως ἀπῆτει ἢ τὴν ὑπογραφήν ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν ἐνὸς παπικοῦ λιβελλοῦ πίστεως ἢ τὴν διακήρυξιν τῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν παγκόσμιον αὐθεντίαν του, διό καὶ διεπραγματεύετο τὸ θέμα τῆς ἐνώσεως με' τὸν βυζαντινὸν αὐτοκράτορα καὶ ὄχι εὐθέως με' τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς. Οὕτω, ἐνῶ αἱ ἀμιγεῖς θεολογικαὶ συζητήσεις παρουσίασαν πρόδοον (θεολογία τοῦ *filioque*), αἱ συνδεόμεναι με' τὴν ἐκκλησιολογίαν (παπικὸν πρωτεῖον) καὶ τὴν παράδοσιν (προσθήκη τοῦ *filioque* εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως) τῆς Ἐκκλησίας συζητήσεις ἐδημιούργησαν ὀξυτέρας ἀντιθέσεις, παρά τὰς διὰ πολιτικoὺς λόγους ἀσκηθείσας ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος πιέσεις ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀνατολῆς.

5. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ αἱ ἀπὸ τοῦ σχίσματος μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως γενομένη θεολογικαὶ συζητήσεις, κείμεναι ἐκτός τοῦ κανονικοῦ πλαισίου τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογίας, οὐδέποτε ἔσχον τὸν χαρακτηριστικὸν ἐλιγμοῦ με' ἐκκλησιαστικὰ καὶ θεολογικὰ προσχήματα, διό καὶ διηύρυναν ἀντὶ νὰ γεφυρώσουν τὸ χάσμα μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Οἱ ἑτερόκεντροι κύκλοι τῆς ἐκκλησιολογίας ἀπέκλειον οἰανδήποτε θεολογικὴν συνάντησιν, διό καὶ αἱ δύο Ἐκκλησίαι οὐδέποτε συνηντήθησαν καθ' ἑαυτὰς εἰς τὴν περίοδον αὐτήν, οὐδέποτε διελέχθησαν συνοδικῶς καὶ οὐδέποτε συνεφώνησαν ἢ διεφώνησαν,

6. Τὸ αὐτὸ πρόβλημα παραμένει ἀκέραιον καὶ εἰς τὸν ἀρξάμενον θεολογικὸν διάλογον, διότι ἢ ἄνευ κοινῆς ἐκκλησιολογικοῦ πεδίου περιπλάνησις εἰς τὰς θεολογικὰς ἀναζητήσεις δημιουργεῖ πλείονα προβλήματα τῶν ὄσων ἐπιλύει. Προτείναμεν κατὰ τὸ παρελθόν (1975, Βιέννη) καὶ ἐμμένομεν εἰς τὴν πρότασιν ἐκείνην, ὅτι δηλαδή ἡ κοινὴ ἀνακήρυξις ὡς οἰκουμενικῆς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου (879-880) θὰ θέσῃ διὰ κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως τὰ θεμέλια τῆς ἐπιτυχίας τοῦ διεξαγομένου θεολογικοῦ διαλόγου. Ἡ αὐθεντία τῆς ἐκκλησιολογικῆς ἀστασιάστου ἐκκλησιαστικῆς πράξεως ὑπερέχει παντός ἀφηρημένου ἀκαδημαϊκοῦ θεολογικοῦ διαλόγου, ἢ δὲ σύνοδος ἐκείνη ὑπῆρξεν ἢ τελευταία συνοδικὴ συνάντησις Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως".

- Σαμπεζύ : 4η τακτικὴ συνεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων Ρωμαιοκαθολικῶν διὰ τὴν Ἑλβετίαν.

Ἀπὸ 2 ἕως 3 Νοεμβρίου τρ.ξ. συνήλθον εἰς Σαμπεζύ, εἰς τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων-Ρωμαιοκαθολικῶν διὰ τὴν Ἑλβετίαν, διὰ τὴν 4ην κατὰ σειράν συνεδρίαν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης. Ὡς παρατηρηταὶ ἔλαβον ἐπίσης μέρος : οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Συριακῆς καὶ τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἐνώσεως τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλβετίας καὶ τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐσημείωσεν ἐπίσης μεθ' ἱκανοποιήσεως τὴν διὰ πρώτην φοράν παρουσίαν ἐν τῇ μέσῳ αὐτῆς ἐκπροσώπου τῆς ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ Πρωτοπρεσβυ-

τέρου Καθηγητοῦ π. Vitaly Boronov.

1. Τό πρῶτον μέρος τῶν συζητήσεων ἀφιερῶθη εἰς τήν ἀνταλλαγὴν πληροφοριῶν περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἔλαβε γνῶσιν τῆς συναντήσεως Ὁρθοδόξων μέ ἐκπροσώπους τοῦ Π.Σ.Ε. εἰς Σόφιαν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐνεργοτέρας συμμετοχῆς τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Συμβουλίου. Ἐξήτασεν ἐν συνεχείᾳ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας εἰς Αἴγυπτον ὡς καὶ τὰς δυσκολίας τῶν πιστῶν τῆς Συριακῆς Ἐκκλησίας εἰς Ἑλβετίαν. Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ὠμίλησαν περὶ τοῦ Συμποσίου τοῦ Regensburg, εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ὁποίου ἐθίγη τό θέμα τῆς Εὐχαριστίας ἐντὸς τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας.

2. Εἰς ἓν δεύτερον μέρος τῶν συζητήσεων, ἡ Ἐπιτροπὴ ἡσχολήθη μέ κείμενον-σχέδιον ἀφορῶν εἰς τὰ ἀνακύπτοντα προβλήματα κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δράσεως τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ ρωμαιοκαθολικῶν ὀργανισμῶν διὰ τὴν παροχὴν βοηθείας εἰς τοὺς εἰς τὴν χώραν ταύτην ζῶντας πιστοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς. Τό αὖξον ἐνδιαφέρον τῶν ρωμαιοκαθολικῶν πιστῶν διὰ τὸν πνευματικὸν καὶ λειτουργικὸν πλοῦτον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐχαιρετίσθη μέ ἱκανοποίησιν ἀπὸ τὰ ὀρθόδοξα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς. Αἱ σχετικαὶ ἐκδηλώσεις ἐθεωρήθησαν ὡς θετικαὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι δέν θὰ ὀδηγήσουν εἰς τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν ἀβεβαιότητα μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν.

3. Συνεζητήθη, τέλος, διὰ μακρῶν τό κείμενον-σχέδιον περὶ τῶν "Μικτῶν γάμων Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν πιστῶν". Ὁ σκοπὸς τοῦ κειμένου αὐτοῦ εἶναι νὰ ἐφοδιάσῃ τοὺς ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται ἐνώπιον τῆς περιπτώσεως ἐνός μικτοῦ γάμου, μέ καταλλήλους ὀδηγίας διὰ τὴν ἀντιμετώπισίν της. Τό κείμενον θὰ ὑποβληθῆ, ὅταν λάβῃ τὴν τελικὴν του μορφήν, εἰς τὰς ἀντιστοίχους ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς πρὸς ἐξέτασιν.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- Νέαι ἐκδόσεις.

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιθυμεῖ νὰ μνημονεύσῃ εἰς τό παρόν τεῦχος τῆς τρεῖς προσφάτους ἐκδόσεις, αἱ ὅποιαι παρουσιάζουν ἰδιαίτερον

ένδιαφέρον διά τήν σύγχρονον οἰκουμενικήν διάστασιν τῆς Ὁρθοδοξίας :

1. Τήν ἀγγλικήν μετάφρασιν τοῦ 2ου τόμου τῆς "Φιλοκαλίας", ἤτοι τῆς συλλογῆς τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου καί τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Κορινθίου, ἡ ὁποία, ὑπό τόν τίτλον αὐτόν, συνεκέντρωσεν εἰς ἓν ἕνα ἔργον τόν πλοῦτον τῆς ὀρθοδόξου μοναστικῆς παράδοσεως. Ἡ μετάφρασις ὀφείλεται εἰς τοὺς G.E.H. Palmer, Philip Sherrard, Ἀρχιμανδρίτην Κάλλιστον Ware καί, ἐπιβοηθητικῶς, εἰς τήν Ἱεράν Μονήν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Brookline καί τοὺς κ.κ. Κωνσταντῖνον Καβαρνόν, Basil Osborne, Norman Russel (Ἐκδοτικός οἶκος Faber and Faber, London and Boston).

2. Τό "Λεξικόν Ὁρθοδόξου Θεολογίας" (ρουμανιστί) τοῦ Αἰδεσιμολ. Καθηγητοῦ Ion Bria (Ἐκδόσεις τοῦ βιβλικοῦ καί ἱεραποστολικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας, Βουκουρέστιον 1981, σελ. 400).

Ὁ π. Bria, Καθηγητής τῆς δογματικῆς καί τοῦ οἰκουμενισμοῦ εἰς τό θεολογικόν Ἰνστιτούτον τοῦ Βουκουρεστίου, σήμερον δέ ὑπεύθυνος διά τὰς ὀρθοδόξους σπουδὰς καί σχέσεις εἰς τό Π.Σ.Ε., εἰς Γενεύην, εἶναι ὁ συγγραφεύς τοῦ ἔργου τούτου, μοναδικοῦ εἰς τήν ρουμανικήν βιβλιογραφίαν, περιέχοντος δέ 200 τίτλους καί θέματα τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας, παρουσιαζόμενα ὑπό τό φῶς τῆς πατερικῆς σκέψεως, πάντοτε ὅμως ὑπό μορφήν καί εἰς γλῶσσαν μεγάλης ἐπικαιρότητος. Τά οὐσιώδη γνωρίσματα ἐκάστου δόγματος συμπυκνοῦνται εἰς συντόμους χαρακτηρισμούς, συνοδευομένους ἀπό παραπομπάς, συνοδικούς ὄρους, πατερικά καί λειτουργικά κείμενα. Πρόκειται δι' ἔργον μεγάλου θεολογικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὡς ἐκ τῆς προσπάθειας, τήν ὁποίαν καταβάλλει ὁ συγγραφεύς διά τήν παρουσίαν καί διευκρίνησιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀντλῶν ἐκ τῶν διά τῶν αἰώνων δογματικῶν τῆς πηγῶν. Πλουσία βιβλιογραφία καθιστᾷ τό "Λεξικόν" τοῦτο πολύτιμον βοήθημα διά τοὺς σπουδαστάς τῆς θεολογίας, τοὺς ἱερεῖς, ἀλλά καί ὄλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νά μνηθοῦν εἰς τήν Ὁρθοδοξίαν.

3. Heiler, Friedrich : "Αἱ ἑρησικεῖαι τῆς ἀνθρωπότητος". Ἐπανεκδόσεις ὑπό Kurt Goldammer (Ἐδκ. Ph. Reclam jun., Stuttgart³ 1980, 678 σελ., 98 εἰκόνες). Πρόκειται διά τό μνημειῶδες ἔργον

τοῦ διαπρεποῦς θρησκειολόγου, κυκλοφοροῦν ἤδη εἰς τὴν 3ην αὐτοῦ ἐκδοσιν, ἐπιμελεία τοῦ μαθητοῦ τοῦ Heiler, Καθηγητοῦ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Marburg, Kurt Goldmanner, προσθέσαντος εἰς τὸ κείμενον καὶ πλουσίαν νεωτέραν βιβλιογραφίαν. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ὁ Heiler θεωρεῖ τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς ὡς ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι διετήρησαν κατὰ τὸν πιστότερον δυνατὸν τρόπον τὸν δεσμόν πρὸς τὴν πρωτοχριστιανικὴν περίοδον, διὰ τοῦτο δέ καὶ ὡς ἰδιαιτέρως πολυτίμους διὰ τὴν μέλλουσαν πορείαν τοῦ χριστιανισμοῦ πρὸς "τὴν τῶν πάντων ἐνότητα". Ἀφ' ἑτέρου ὁμως, τὸ ἔργον ὑστερεῖ, ὡς εἶναι φυσικόν δεδομένου τοῦ χρόνου συγγραφῆς του, ὡς πρὸς τὴν ἐνημέρωσιν τοῦ ἀναγνώστου ἐπὶ τῶν νεωτέρων ἐξελίξεων τῆς οἰκουμένης κινήσεως. Πρόκειται διὰ κενόν, τὸ ὁποῖον θά ἔπρεπεν ἴσως νὰ εἶχε πληρωθῆ δι' ἰδιαιτέρου κεφαλαίου ὑπὸ τοῦ ἐκδότου.